

2001-04-15

Programrådet

Minnesanteckningar 2002-04-11

Plats: Älvsjömässan, Stockholm

Deltagare:

Åsa Ahrland, RAÄ	Elin Linnarsson, NV
Björn Aldén, Botaniska Trädgårdarna	Lena Nygårds, Sesam
Agneta Börjesson, SJV	Göran Svanfeldt, FOR
Jan Gustavsson, SJV	Eva Thörn, NGB
Lars-Åke Gustavsson, Friluftsmuseerna	Håkan Tunon, CBM
Peter Hertelius, Sida	Jens Weibull, CBM
Eva Jansson, CBM	Sune Zachrisson, SPS

1 Inledning och minnesanteckningar

Sveriges Pomologiska Sällskap (SPS) hälsades välkommen som ny deltagare i programrådet. Sune Zachrisson kommer att vara dess representant. SPS har som sitt syfte att värna om mångfalden av svenska bär- och fruktsorter samt hjälpa till att utveckla odlingen och användningen av frukt. SPS kommer att få stor betydelse i den kommande inventeringen.

I minnesanteckningarna från förra mötet fanns en del punkter som behövde följas upp. Genbanken efterlyste då en formell skrivelse om fröförökade prydsväxter. En sådan gör det lättare för NGB att begära pengar inför nästa budgetkontrakt som sker om 2 år. En skrivelse har gjorts av samordnarna.

Frågan om var begränsningen av programrådet storlek går skulle funderas på till detta möte. Jordbruksverket har tittat över att alla aktivitetsområden är väl täckta av representanterna. Även ingående växtslag täcks upp väl. Det markerades dock att representanterna för LRF och TRF sällan deltar i programrådets möten. Jordbruksverket menar att det ur dessa synvinklar inte behövs fler deltagare. Det blev diskussion om hembygdsföreningarna skulle kunna vara en tänkbar organisation i programrådet. De har en mycket viktig funktion i programmet särskilt inför inventeringen. Inga ytterligare kommentarer om begränsning eller utökning framfördes.

Den tidskrift som anmäldes på förra mötet om genetiska resurser kommer inom kort. CBM har skrivit en artikel. Distributionen oklar men när den kommer så meddelas programrådet.

Minnesanteckningarna från förra mötet lades därmed tillhanda.

2 Budget 2003

Jordbruksverket har lämnat en skrivelse till regeringen efter samråd med programrådet om vad som behöver budgeteras år 2003. Anledningen är att programmet blivit tilldelat medel från 2004 med påföljden att det blir ett glapp under 2003. Detta är mycket olämpligt då inventeringen bör starta i full skala detta år för att vi ska nå miljö kvalitetsmålets delmål om växtgenetiska resurser. Att skjuta på projekten och göra mer arbete under följande år är svårt eftersom vi har en begränsad personkompetens för inventeringsarbetet i landet. Vi förlorar också väldigt mycket goodwill om inventeringen stannar av.

Jordbruksdepartementet och Miljödepartementet är överens om att dela 2004 års pengar under 2003 och 2004. Återstår om Finansdepartementet kan godkänna detta. Besked kan enligt Jordbruksdepartementet väntas tidigast i maj.

3 Uppföljning och utvärdering

Jordbruksverket ska ansvara för uppföljning och utvärdering av programmet. Eftersom programmet är vad aktörerna gör det till måste information komma från aktörerna för att få en relevant uppföljning. Därför har en uppmaning gått ut till i programrådets ledamöter att inkomma med uppgifter. De som representerar flera institutioner/organisationer får avgöra vilka av dessa som ska ingå i uppföljningen och eventuellt skicka uppmaningen vidare.

Svaren ska vara inne 31 maj. Därefter sammanställer Jordbruksverket och publicerar resultatet i en rapport. Tillsammans med årets rapport kommer inventeringsstrategin att läggas. Målet är att rapporten ska bli klar i början av hösten.

4 Inventeringsarbetet

Läget är nu att fröuppropet kommit igång. Arbetet har förberetts av Sesam, CBM och NGB. En plansch och en broschyr delades ut till programrådet. Fröuppropet går ut på att folk i första hand ska skicka in uppgifter om sina eventuella sorter till CBM eller frouppropet@pom.info. Därefter ska uppgifterna utvärderas och fröerna eventuellt samlas in. Projektet leds av Lena Nygårds. Fröuppropet beräknas pågå i 3 år därefter är projektet en avslutad del av inventeringen. Finansieringen är fortfarande inte klar för året men aktiviteten har bedömts av programrådet som så prioriterat att detta får lösas i efterhand. Tills denna fråga är löst står CBM som garant. Observera att detta är ett undantag. Gällande andra projekt inom inventeringen måste finansieringsfrågan vara löst innan projekten sätts igång.

Inom narcissprojektet har en informationsbroshyr gjort som också delades ut på mötet.

SPS har gjort en översiktlig plan på Riksomfattande inventering av frukt och bär. En del provinventeringar har startat. SPS klargjorde vikten av inventeringen och att det måste finnas resurser för detta. Utbildning av inventerare är det som

behövs först. Kompetens på sortkännedom och hur man inventerar behöver byggas upp successivt i hela landet.

Som förberedelse på inventeringarna kommer utbildning av inventerare att behövas. Studiehandledningar kommer att utarbetas under året och utbildningarna väntas komma igång tidigt under 2003 under förutsättning att medel tilldelas POM under detta år. Utbildningarna sker i enlighet med den prioritetsordning som beskrivs i strategin.

5 Frukt, bär och nötter

Under förutsättning att medel tilldelas programmet 2003 måste vissa områden förtydligas. Detta gäller frågan om nytt klonarkiv, mandatsortansvar på klonarkiven och vad som ska ingå i genbanksuratorstjänsten.

Nytt klonarkiv norr om Dalälven

Två kriterier är viktiga vid val av genbank norr om Dalarna. Allt norrlandsmaterial ska gå att odla och det ska vara möjligt med en långsiktig verksamhet.

De flesta verkar anse att Öjebyn är lämpligast. Problemet är vem som i fortsättningen ska vara huvudman för anläggningen. Det kan ju aldrig bli tal om full finansiering för klonarkiven genom POM. Intresse finns från Piteå kommun och länet. Göran Svanfeldt och Sune Zachrisson ska undersöka detta närmare tillsammans med Elisabeth Öberg.

För Röbbäcksdalen är det enklare eftersom det då skulle kunna skötas genom Arboretum norr i Umeå. Läget är dock inte lika bra som Öjebyn.

Enaforsholm avslogs som förslag.

Jamtli vill ha genbank och har stabilare framtid än SLU. Dock är klimatet inte det lämpligaste.

Klonarkivens mandatsortsansvar

NGB kommer att till nästa möte göra en lista med förslag på vilket klonarkiv som blir ansvarig för vilken mandatsort. Programrådet får då lämna synpunkter.

Jordbruksverket gör förslag till de särskilda kriterierna för att få medel och bollar frågan med NGB så att programrådet kan ta ställning på nästa möte. Det ska dels ingå att klonarkivet kan bistå med plantor till Nationella samlingen och dels ställa sorter till allmänhetens förfogande i den mån det inte går emot växtförädlarrätt eller andra bestämmelser.

För fruktträd ska varje sort vara representerad av två träd. Varje bärsort ska representeras av 4-6 plantor men det måste till en ytterligare precisering mellan de olika bärväxtslagen. Eva Thörn ska hjälpa till med att ta fram detta. Detta bör ske snarast. Därefter bör någon som praktiskt arbetar med klonarkivsskötsel av bärväxter beräkna arbetsinsatsen för dessa växtslag i förhållande till fruktträd.

Från denna kunskap räknas sedan ut den ersättningsnivå som ska gälla för dem som har mandatsortsansvar. Nivåerna ska vara möjliga att justera efterhand som ny kunskap kommer till.

Genbankskurator

Samordningsverksamheten och inventeringsarbetet fyller väl upp en halvtidstjänst. Detta kan finansieras genom POM förhoppningsvis från 2003 och framåt. Om mer än 50% ska finansieras genom POM bör arbetsuppgifterna förtydligas ytterligare.

Den övriga delen av tjänsten kan delvis finansieras genom medel från NGB. Detta gäller i så fall för uppdrag som NGB vill ha utfört. Rimligt vore att även andra institutioner eller organisationer inom området frukt, bär och nötter skulle kunna ge och finansiera uppdrag till genbankskuratorn. Uppdragen innebär dock ingen regelbunden finansiering.

För att tjänsten ska vara rimlig för någon att ha bör den vara en heltidstjänst. Därför är det bra om personen i fråga är anställd på en plats där hennes/hans kompetens kan tas tillvara i annat arbete och att denna organisation/institution finansierar det som inte täcks genom POM-medel eller uppdragsmedel.

Viktigaste frågan är därför vem som kan ta arbetsgivaransvar och vara beredd att bistå med delar av finansieringen i utbyte mot att få en kompetent person knuten till sig inom området frukt, bär och nötter.

Förslag som diskuterades var Elitplantstationen (Göran ska undersöka saken), Fredriksdal eller CBM. Frågan måste lösas till 2003.

6 Andra nationella samlingar

Från och med 2005 kommer förhoppningsvis POM att få tilldelat 8,5 miljoner kronor per år. I klongenbanksyttrandet framfördes förslag om nationella samlingar även för andra vegetativt förökade växtslag. Frågan är inte akut men bör vara utredd i god tid särskilt med tanke på att dessa kommer att utnyttjas för material som kommer fram i inventeringen och som behöver bevaras i genbank.

Diskussionsunderlaget som delades ut till mötet bör kompletteras med frågan om förväntad omfattning av dessa samlingar.

7 Övriga frågor

Informationsspridning inom POM

Informationsspridning inom programmet diskuterades.

Jordbruksverket skickar ut till programrådets representanter uppdrag, meddelanden från departement samt andra uppgifter som kommer in av intresse för programmet. Det är sedan meningen att programrådets ledamöter skickar ut till eller tar in uppgifter från alla institutioner etc som de representerar.

För att samordningen ska fungera tillfredsställande är det viktigt att de får reda på aktiviteter som pågår hos alla aktörer med anknytning till odlad mångfald. Får man inget veta är det svårt att samordna aktiviteter på olika håll. Det är alltså mycket upp till aktörerna om vi har en väl fungerande samordning. Samordnarna ska även hålla i hemsidan och hålla den uppdaterad.

För att underlätta informationsspridningen så är en e-postlista där händelser lätt kan skrivas in ett bra alternativ. CBM bör se till att en sådan kommer igång och sedan bevaka denna. NGB kan stå för listservern. Programrådets ledamöter är självskrivna som prenumeranter men listan bör också kunna göras tillgänglig för andra.

Exempel Långbro gård

Långbro gård togs upp som exempel på en kulturmiljö där växtligheten glömts bort. Trädgården utsätts nu för stort slitage från ett dagis. En diskussion följde om möjligheten till överklagande om en verksamhet leder till att växtlighet försvinner med värde ur kulturhistorisk och biologisk synvinkel.

Ofta i bevarande av kulturmiljöer är det husen som räknas. Men växtligheten runt huset är många gånger av lika stort kulturhistoriskt värde. Detta behöver uppmärksammas tydligare. Även det gröna kulturarvet ska bevaras.

Inom miljö kvalitetsmålen är det främst inom God bebyggd miljö detta bör behandlas. Dock tas kulturmiljövärdena upp i de flesta av målen. RAÄ är den myndighet som ansvarar för detta.

Övrigt

Svensk utsädesförenings tidskrift vill göra ett temanummer om växtgenetiska resurser vilket verkar OK. Jens återkommer till utvalda skribenter.

Europeiska mötet om nationella programmen i Alnarp har skjutits fram till april 2003. Det beräknas pågå i tre dagar. Annons ska komma i början på juni.

Nordiska genbankens arbetsgruppsverksamhet kommer att få en ny ordning från 2003-01-01. Verksamheten kommer att indelas i fyra fasta arbetsgrupper, cerealier, vallväxter grönsaker samt frukt och bär. Dessutom kommer tidsbegränsade ad hoc arbetsgrupper att inrättas vid behov. En relevant person från varje land ska utses till varje arbetsgrupp. NGB kommer att utarbeta förslag på personer som sedan beslutas av ländernas genresursråd. För Sveriges del är det Jordbruksverket som beslutar efter överläggning i programrådet.

6 Nästa möte

Nästa möte planeras preliminärt till den 8 oktober i Jönköping/Brunstorp.